

A kolozsvári házsongárdi temető sírkövei, 1700-ig.

(Első közlemény.)

„A 'civilisatio', erkölcsi műveltség' egyik nagy jele az: milly becsben tartjuk kedves holtaink' emlékezetét; 's a' gondolkodó temetők' minőségéből alkalmasint helyes ítéletet vonhat ki arra nézve, hogy ez vagy azon helységben, városban a' műveltség melly fokon áll.“¹

Így ír hetven esztendővel ezelőtt egy világhírt magyar utazónő, ki összehasonlítás téve a német, francia és magyar temetők közt, azt tapasztalta, hogy míg a német temetőt a gondos ápolás, a francziát a legapróbb részletekre kiterjedő csinosítás jellemzi, nálunk letöredezett sírköveket, burjánnal benőtt sírokat és nagyon kevésbé tarkított utakat találunk.² Igaza lehetett talán abban az időben az írónőnek s meglehet, hogy temetőink jó része ma is rendezetlen, de ma már sok temetőt találunk hazánkban, hol-újabbban nagy gonddal végzik a rendezés munkáját. A budapesti Kerepesi-, a zágrábi s több más sírkert mellett ma már igen előkelő helyet foglal el a kolozsvári házsongárdi köztemető is, mely nemcsak szép fekvésével, jól gondozott sírhantjaival tűnik ki, hanem — a mellett, hogy sok nagy emberünk nyugszik földjében — még azzal is, hogy a legrégebb temetők közé tartozik. Síremlékei között igen sokat találunk olyat, mely a XVII. századból való,³ de már az előbbi századból csak egy maradt reánk.⁴

¹ P: Töredékek egy magyar utazó-nő' emlékkönyvéből; *Nemzeti Társalkodó* 1840-iki II. k. 81—83. l.

² A házsongárdi temető „lutheránus“ része nálunk is a németek nagyobb fokú sírgondozására emlékeztet.

³ A kolozsvári temetőről jelent meg egy hosszabb czikk az „Előré“-ben „Kolozsvár csendes lakói közt.“ Sok érdekes adatot hoz felszínre, de inkább arra fordít gondot, hogy mennél érdekesebb köveket mutasson be. Sokkal érdemesebb munka jelent meg a *Keresztény Magvető* 1886. évf. 153—158, 217—224, 354—356. és 1887. évf. 116—120, 250—253. lapjain az unitárius hallottakról és temetkezésekről, néhai Benczédi Gergely unitárius tanár tollából.

⁴ A városban talált sírkövek közül Nagyajtai Kovács István a következők fel-

A Kolozsvár legrégebb temetkezési helye — az „emberáldozó“ agathirzek s az utánuk jövő népek temetője — a mai belváros újabb részén lehetett. A Ferencz-József-Tudományegyetem helyén és környékén talált szarkófágok és sírkövek azt bizonyítják, hogy a rómaiak arra a helyre temették halottaikat. Később, midőn a római és germán romokon a honfoglaló magyarok s utódaik lakóhelyet alapítottak s az Isten tiszteletére templomokat is emeltek, a templomok mellett lévő bekerített helyek, a czintermek mutatkoztak jó és biztos helynek a temetkezésre. A város lakosságának elszaporodásával a czintermek azonban szűkekké váltak s így a városnak arról kellett gondolkodni, hol lehetne szép, jó és a mellett az ellenséges háborgatásoktól is ment sírkeret találni. Ilyet találtak a város délnyugati, déli és keleti oldalán elhúzódó vársáncokban.⁵

De a két várfal közé való temetkezés sem tarthatott sokáig. A városnak most azzal a gondolattal kellett foglalkoznia, hogy nyílt helyen, tágas temetőhelyet szerezzen magának, hová századokig is lehessen temetni, anélkül, hogy mindegyre kísértene a temetőhely keresésének gondolata. Az 1573-ik évi februárius 3-iki végzés szerint: „a temetőhelyek rakvák“ s „a holt testek kihányásából iszonyúságok lesznek.“ Elhatározzák tehát, „hogy intsék meg lgyártó Mihályt, legyen üres a barátok kertének birodalmától“ — mely a mai köztemető helyén lehetett — mert ha nem, ők akár a fejedelemhez is elmennek, oly nagy szűkségük van a temetőre.

A temetőnyitás ügye azonban sokáig elhúzódott. De végre is az 1585-iki járvány alkalmával, a tanács — az 1585 május 12-iki közgyűlési végzés szerint — „látván Istennek ostorát, a halálozások naponként való gyarapodását és a temetőhelyek alkalmatlan voltát a sok benne fekvő testek miatt, mely szerint ahol sírt ásnak, mindenütt eleven testre találnak, együtt a felső tanácscsal elhatározták, hogy a tordai utczai kis ajtón kívül való földben, ahol most a dinnyét vetették, egy jó és tágas darab helyet szakasszanak temetőhelynek, ahová minden szegény és gazdag személyválogatás nélkül temetkezzék, mely helyet jó, örökös sövénynyel befogjanak.“⁶ Ezután, a ki czintermekbe akar temetkezni,

iratait közli: Szakmári Fazakas Jakab (1482.), Ötvös Antalné—Választó Borbára (1514.), Was Tamás (1570.), Nyirő Istók (1585.), Begreszi Bálint és neje: Vicei Márta (1607.) — Gróf Esterházy János pedig a farkas-utczai református templom padozatáról közli az 1579-ben meghalt Seres János kőfaragó síriratát.

⁵ Jakab Elek: Kolozsvár története. II. k. 224—5. I. és Nagyajtai Kovács István: Vándorlások Kolozsvár falai körül; *Nemzeti Társalkodó* 1840-iki II. k. 67—70. I. és ugyancsak tőle: Kolozsvári régiségek; a *Tudományos Tár* 1843. évf. XIV. füzetében.

⁶ Jakab Elek id. m. II. k. 347. I.

„előbb adja meg az egyházfinak a templom díjját, addig nem engedik sírt ásatni.“ A régi temetőket, a monostorit, a középkapuit bezárják és megnyitják a *házsongárdi* köztemetőt. Ezzel egyidőben „építették meg“ a hidelveiek temetőjét is. Ekkor már a sírásók számát is fölemelték a kevésnek bizonyult nyolczról éppen négyszeresére. Azt is kimondják 1585 júliusában, hogy senki sem temetkezhetik ezentúl „kőkerbe és klastromba.“ Az új temetőben felállított felügyelői állás betöltője pedig híven örökdi, hogy ne ássák a sírokat össze-vissza. „Követ emeltetni szabad, de rendetlenül ásatni sírokat nem.“⁷

A temetkezés folya rendszeren, ha nem zavarnák meg egyes körülmények. A XVII. század elején folyó háborúk miatt a nagyarányú halálozás és ezzel a sírkert szűk volta kezd szembetűnővé válni. 1602-ben a közgyűlés meghatározza, hogy „a temetésben a régi mód tartassék meg“; a nyugatiak folytatták a monostori sírkertbe való temetkezést s a keletiek a középkapuiba vitték halottaikat. Nemsokára azonban eltiltják ettől a népet, „látván, hogy mit csinálnak a templomban talált sírokkal.“ Ki-ki — ha neki tetszett — temetkezhetett a maga telkére.

Az 1585-ben megnyitott temetőbe ezután rendszeren szállították halottaikat a kolozsvári polgárok, de a közbejött járványok miatt mind-egyre szűkebbé vált.⁸

Ezért 1739-ben már új temetőhelyről gondoskodnak, mert a temető a halálozások folytán erősen megtelt, pedig a pestisben elhunytakat nem a rendes helyre, hanem a fertőző betegeket ápoló intézet, az ú. n. Lazaretum mellé hantolták el.

1783-ban kinyitják a sokáig „ismeretlen okból“ befalazott Tordakaput, a század végén pedig rendezik a temetőbe vezető utat a Bethlen bástyától a Bogdánffy bástyáig, mely utóbbi a Majális- és Petőfi-utca szegletén állt.

A temetőgondozó bizottság, illetőleg azelőtt a város, azonban ezentúl nem fordíthatott elég gondot a temető rendezésére s így történt, hogy csak a XIX. század második felében lehetett látni valami javulást a temetőben. A temetőbizottság 1885 őszén ugyanis összeszedette a hantnélküli sírköveket s közszemlére tette őket. Különösen sok XVI—XVII. századbéli kő kerülhetett elő. Közülök többet eltemtek örök „emlékül a multból és mutatványul a jövőnek“, hogy „illő helyen gondosan tartsák.“⁹ Ámde, hány vesztetett el, hányat használtak fel új sír-

⁷ Ugyanott, 348. l.

⁸ Hogy a járványok mennyire pusztították a lakosságot, mutatja az is, hogy az 1633-ban kiütött pestis oly sok embert ragadott el, hogy az unitárius kollégiumból „a diákok 8 órától estig sokszor minden órában temetni vannak és naponként 8—10-et temetnek“; *Keresztény Magvető* 1885. évf. 155. l.

⁹ A *Keresztény Magvető* 1885. évf. 383—4. l. — Így helyeztette el ekkor az

köveknek s hányat pusztíthattak el azóta kegyetlen kezek! Építőanyag-nak, kerítések védő oldalköveknek nagyon megfelelnek ezek az összetöredezett vén kövek. Lecsiszolt követ akárhányat láthatni. Mutatja ezt a „Mihályi János és hités társa Patai Sára (1622.)“ sírkövének példája. Kerítésvédők is vannak mindjárt a 2. keresztúton. Építésre használta például a Petőfi-utca egyik házának építője a köveket; a 26. számnál láttunk a falban egy sírkövet.

Nagyajtai Kovács István nem hitte, hogy volna ember, a ki sírkövet használ fel építésre; de néhai Incze Sámuel özvegye, építésközben talált egy sírkövet a telkén s megmutatván Kovács Istvánnak, — miután egy más követ is talált a várfal mentén — azt írja, hogy „ám-bátor e' sírirtos kövek némileg azt hagyták gyanítani, hogy valami temetőből hozattak s a várfal építéskor onnan rakattak volna ide“, nem lehetnek temetőből hozottak, mert „e' kor — a várfal építési kora — a' vallásos búzgóság kora vala nálunk.“¹⁰ Ő is elgondolkozik azonban, midőn a Szentegyház-utczában dolgozó kőműveseket az építésközben talált csontokat kihajigálni látja, hogy mi is tulajdonképpen a temető. Hiszen az már nem is nyugvóhely! A kövek széthordására jó példa az a római feliratú kő is, mit a szintén 1585-ben nyitott hidelvei ú. n. Kalandos temető“-ben nem nagyon régen találtak.

Ez a rombolás sajnos még manapság is folyik.¹¹ S ha az ember a temetőben sétálva látja, mint pusztítják nálunk a sírköveket, önkéntelenül arra a gondolatra jut, hogy a még meglevő kövek felíratainak feljegyzése nem fölösleges dolog. Így gondolkozva gyűjtöttük össze két nyáron át az alábbi feliratokat, melyeket időrendben közlünk,¹² abban a meggyőződésben, hogy vele városunk történetéhez néhány adattal hozzájárulunk.

*

A temetőben járva arra a tapasztalatra jut a sétáló, hogy még most is meglehetősen elkülönülnek temetkezés tekintetében a vallások. A zsidó temetőbe pl. világért sem engednék meg, hogy más temetkezzék, mint zsidó. A többi vallások már nem ily zárkóztak. Igaz ugyan, hogy van *lutheránus, református,¹³ unitárius, cigány temető* megkülönböztetés

unitárius egyház az 1691 augusztus 6-án elhunyt Lachovius Andrásnak, a kolozsvári lengyel unitáriusok papjának sírkövét a kolozsvári unitárius templom keleti oldalfalába.

¹⁰ Vándorlások Kolozsvár falai körül című 1840-iki id. cikkében.

¹¹ Erre nézve megemlíjtjük, hogy midőn pl. egy-egy levált sírkőről a temető alkalmazottaitól kérdezősködtünk, hogy mi történik vele, egykedvűen ezt felelték: Majd jönnek a kőfaragók s elviszik a többivel együtt tavasszal.

¹² Ezen a helyen is köszönetet mondunk *Kelemen* Lajos tanár úrnak, a miért munkánkra bízott és tanácsaival útbaigazítani szíves volt.

¹³ Hóstáti temetőnek is mondják.

temetőnkben, de azért azokba más vallású is temetkezhetik. A lutheránus temető a bejárattól jobbra fekszik. Az unitárius temető a sírkert legfelső részén terül el, míg a reformátusok temetőrésze az unitáriusokétól északfelé a kerítés mentén húzódik le.

A lutheránusok sírkertje felett elterülő helyet mágnás-temetőnek mondhatjuk, mert ott a Mikók, Bethlenek, Nemesek, Jósikák és mások temetkezési helye.

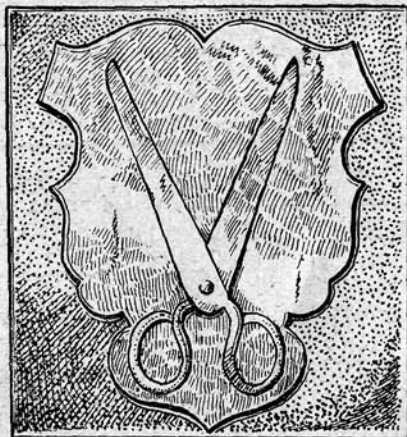
Közvetlen a zsidó temető mellett van a cigány temető, melynek egy részébe ma a katonaságban elhaltakat is temetik. Ezt valamikor „Borítza temetőjé”-nek is hívták, egy ilyen nevű cigányleányról.¹⁴

Régi sírköveinket nézegetve, nagyrészükhöz igen szép jelvényeket találunk. Asztalos, szabó, szűcs, mészáros-jelvény több is látható. Szép a papok jelvénye is. Virágos jelvény is van több. E sírkövek általában elég jól megmaradtak, bár sok viszontagság éri őket. Némelyiket az idő is megviselte s feliratuk nehezen olvasható, vagy teljesen elkopott.

A sírkövek melletti hantok elhanyagolt állapotban vannak s csak néhányat kezelnek az elhunytak családjai. Pedig azok közt igen sok híres embert találunk. Temetőnkben nyugszik pl. a híres Szécsi *Seres* István ötvös, kihez Bethlen Gábor fejedelem szállott volt kolozsvári tartózkodása alkalmával; *Csanádi* Pál, az unitáriusok egyik püspöke; Apafi fejedelem tanítója, *Pataky* István; Tótfalusi *Kis* Miklós könyvnyomtatónk és ide kívánczozott *Kovácsnai* Péter „a Calvinisták püspöke” is,¹⁵ a hol a sok viszontagságot átélte *Szenczi Molnár* Albert családi nyughelye van.

¹⁴ Történetét ld. Jakab Elek id. m. III. k. 963. l.

¹⁵ A *Keresztény Magvető* 1886. évf. 355. l.

1586.

A legrégebb sírkő az egész temetőben az, a melyik a kápolnától keletre 80—100 lépésnyire egy elhagyott sír mellett áll. Nagyon megcsontított kő, melynek felírásából ez vehető ki:

[ITT F]EKZIK IS[TEN-] | [BEN K]IS
ISTVÁNAK | [FIA] ISTVÁN HOLT
[MEG] | HÁROM EZTEND[ŐS] | KO-
RÁBAN KISAZZ[ONY] | HAVÁNAK
15 NAPJÁ[N.] | 1586.

Magassága 50 cm. Szélessége 30
cm. Vastagsága 15 cm.

1606.

A Bem tábornok híres cigányának, Salamon Jánosnak a sírjától északra, a keresztút szélén áll a második legrégebb sírkő. Letört s így csak egy része olvasható:

.....
AZ ATIA ISTVÁN AZ VRBA[N] | EL-
NIVGOT | BÓDOGOK KIK ILI KIS-
D[E] | DEKEL EZ VILÁGBÓL KI- | MEHETNE MERT NAGY | DŰ-
CZŐSÉGET ÖREM- | ET IS NIERHETNEK. | ANNO 1606 D. 3. | MARTY.

Magassága egyik oldalon 90 cm; a másikon 78 cm. Vastagsága 15 cm. Szélessége 45 cm.

1617.

A keresztút keleti felének felső oldalán áll egy másik régi sírkő. Felső részén az idő viszontagsága megviselte, míg alól bámulatos épek a betűk. Feliratából ennyi olvasható:

... ENEK HÁROM | EZTENDEIEBEN | [AZ] ISTEN AZ BÓDO- |
GOKNAK TÁRSASÁG[Á-] | BA BEVITE 3. DE | [CE]M BRIS MDCXVII.

Magassága 115 cm. Szélessége 30 cm. Vastagsága 20 cm.

1622.

Félig ledőlve daczol az idővel a cigánytemető délnyugati szegletében egy letöredezett ereszlű kő. Szigyártó Mihály fia József pihen alatta. Felirata:

[ITT] NVGZIK ISTENBEN | [M]OST SZIGIARTO MI- | [H]ALY
FIA IOSEPH | HOLT MEGH 14. OCT[O] | BR. A. D. 1622.

Magassága ereszszel 76 cm; a nélkül 66 cm. Vastagsága ereszszel 19 cm; a nélkül 14 cm. Szélessége 39 cm.

A mindkét oldalon ereszes kő nyugati oldalán, mintegy jelezve, hogy a Szigyártók a neveknek megfelelő mesterséget folytatták, lószerszám van kifaragva.

1622.

Ezzel majdnem átellenben, a keresztúttól északra, tehát a temető leg-régibb részén borzasztóan letöredezve egy fa gyökerei közt előre dőlve találtuk *Szigyártó* Ferencz két gyermekének sírkövét.

[ITT N]VGSIK A[Z] | [VRB]AN SZ[IGIAR]T[Ó] | [FER]JENCNÉ
[KE]T | GIERMEKE..[E]T | .KE.... A | [M]IHA.... | ETH.... | NEK 6.... |
VOLT | .. ODIK | E[SZ]TENDES A. D. | 1622.

Hátán igen szép sziggyártó jelvény van, de ez abban különbözik az előbbi sziggyártó-jelvénytől, hogy nagyobb és mély mezőbe van vésvé. Magassága ereszszel 60 cm; a nélkül 47 cm. Szélessége 27 cm. Vastagsága ereszszel 23 cm; a nélkül 19 cm.

1622.

Az alábbi kő a zsidó temető közelében a kerítéshez közel azok közül való, melyeket kegyetlen kéz lekapart és kicsiszolt. Így csupán a következő felírás olvasható rajta:

EZ V | E EZT
A KŐ NEVESBIK ... | MIHÁLYI
IÁNOS TÁR | SÁVA PATAI SÁRÁ-
VAL ISTEN JÓ VOLTÁ | [BÓL] 1622.

Magassága 88 cm. Vastagsága 28 cm. Szélessége 39 cm.

Dísz: Egy koszorúba foglalt rozetta. Alatta egy nyitott könyvet tartó kar. Erre későbbi brutális bekarcolással egy keresztet véstek, úgy, hogy most messziről úgy néz ki, mintha a kéz egy szál virágot tartana.

1622.

A bejárattól számítva balra, a temető közepén felül egy nagy ereszes kő van; *Szigyártó* Katáé. Felírata:

IT NVKZIK AZ IS | TENBEN SIGYAR- | TO ANDRÁSNAK | 14
ESTENDŐS LE | ÁNYA KATA HO | LT MEG SENTAN | DRÁS HA-
VÁNAK | 18 NAPIA AN- | NO 1622.

1622.

Közel van a temető balfelőli kerítéséhez *Hembsch* Gergely két leányának sírköve. Felírata:

IT FEKESZNEK GERG | HEMSCH-
NEK KET ZE | [R]ELMES LEANI KIK
AZ | VRBAN CENDESEN EL | MV-
GOTAK. KATALIN 17 | ESTEN. BORKA
ÉLT 15 | ÉVET. 1622. NOVEM. | 10.
EDIKDIE [E]ZEK | AZEOKIMVLASOK-
KAL NEK | VNK ZIBELI KESERVSE |
GEKET HAGIANAK.

Magassága ereszszel 65 cm; a nélkül 52 cm. Vastagsága ereszszel 24 cm; a nélkül 16 cm. Szélessége 35 cm.

A szöveg alatt mélyített mezőből kiemelkedő pajzson olló.

1623.

A kápolnához közel keletre fekszik *Szabó* Benedek sírköve. Kissé töredezett kő, de írása azért jól olvasható mindkét oldalán:

Elől:

[MI]NDEN TART | [O]ZÁS: NÉLK[VL] [Z]ZAIOKNP... A IDE TE-
ME | [T]ETT FEKETE | [SZ]ABO BENEDEK | [M]DCXXIII XX | BRIS
VOLT LIII | [ESZ]TENDEOS.

Hátul:

VRBANE[LH] | OTKEGE[S E] | NY ALLATP. | . LO MARTA |
[SZ]EGÉNYEN | NYOMORVA | N AKKORON | BETEGEN | HOLTAK-
NAK | . OKNAK DA . | SZORGALMATO | S LÁTOGATÓIA.

Magassága 79 cm. Szélessége 25 cm. Vastagsága 15 cm.

*

A Szabó Benedek sírkövétől délre, 50—60 lépésnyire nyugszik *Szabó* István, síremléke kettőbe törve. Felírata:

IT FEKZIK AZ IS- | ENBEN ELNIVG- | OT BOLDOGH EMLÉ- |
KEZETV FENESI S | ZABÓ ISTVÁN KIT | [IS]TEN EGGYÜTT |
N AZ O*

Tovább nem olvashattuk s így magát a követ sem mérhettük meg, mert kettőbe lévén törve, csak a sír megbontásával juthattunk volna eredményre. Idejét is csak a betűtípusból és a kő alakjáról állapítottuk meg.

* Valószínű, hogy e sírkő alatt az a Szabó István nyugszik, a ki Seres Istvánnal egyidőben volt czéhmaster a szabóknál.

1625.

Nem messze a keleti kerítéstől a fölfelé vezető út jobb oldalán egy összetörött ormós sírkő fekszik, melynek feliratából — mivel egyharmada hiányzik — csak az alábbi lehetett elkészíteni. Az idő rombolása és az emberek kegyeletlensége folytán még a nevet sem tudhattuk meg róla:

... ANNIS NATA QUIESC[IT] | ... [I] TVS ASTRA TENE ... |
SVAE [...] E] TIAM QVATVOR | ... BITAVIT MORTE SOLVTA
CADIT ... | MOV METV CVRISQVE RELICTI | ... O[.]CEN[...]VIVE
IN ARCE DIES | [ANN]O DOMINI MDCXXV DIE XXIX. APRILIS.

1626.

A „hóstatí temető“-ben van jó állapotban *Hincz Mátyás* szép faragású sírköve. Jelvénye egy virágot tartó kéz. Felírata:

ITT FEKSIK HÜTÖS ÁLHA- | TATOS ÉS IO PÉLDAADÓ |
HYNCZ MATIAS KI EZ | SIRALMAS VILAGBÓL | ELE'ÉNEK 40 EZ-
TEN. KI- | MLVÁN AZ EO MEGH- | VÁLTÓ IESVS CHRISTVS |
NAK IGAZ ISTENNEK ELIJE- | 'ETELIT VARIAN MINDEN | EM-
BERT INT HOG HALÁ | LAKOR MEGHEMLÉKEZÉK | ÉS AZ EO
LELKÉNEK EOROK | BÓDOGSÁGOT KÉVANI | ON 1626.

Magassága ereszszel 100 cm; a nélkül 85 cm. Vastagsága ereszszel 20 cm; a nélkül 15 cm. Szélessége 35 cm.

1629.

A kápolna körüli rész délkeleti felében találtuk ezt a követ, mely egy ormós kőnek mintegy egyharmad része lehet. Többi részeit benn a sírgödör falában láttuk, de elolvasni egyáltalában nem voltunk képesek, mert akkor ki kellett volna venni. Ezt a darabot is két ember vette ki onnan nagy fáradsággal. Felírata:

... ON PUDICISSI[M] | ... IS CHARISSIMAE | ... BACZI
NATAE | ... O ANNO 1629 | ... IMA VIRTUTE | ... E BACZI
FILIO | ... NI GEORGII | ... EM COMMV | ... ANNO 1628.

Magassága 50 cm. Szélessége 76 cm.

1631.

A cigánytemető délnyugati szegletében, a már említett Szigyártó-féle kőtől 20 lépésnyire egy bokorban hever *Czimbalmós István* felesége, Füzesi Erzsébet sírköve. Felírata:

IT NYVKSZIK AZ | VRBAN CZIMBALMOS | ISTVÁNNAK KED-
VES | ÉS SZERELMES HÁ- | ZASTÁRSA FVZESI | ERSÉBET ASZ-
SZON | KIT AZ ISTEN ZO | LITOTT KI EZ ÁRNIÉK- | VILÁGHBÓL
1631 | ESZTENDŐBEN | TIZENHARMADIK NAPIÁN | BOEYTMÁS
HOVÁNAK.

Magassága ereszszel 68 cm; a nélkül 62 cm. Vastagsága ereszszel 21 cm; a nélkül 18 cm. Szélessége 36,5 cm.

1632.

A középső fölfelé vezető út jobb oldalán egy ösvény vezet fölfelé. E mellett áll az alábbi igen jól olvasható kő is, mely Tölcséres András hantját fedi. Felírata:

IT FEKSHIK TOELCE | RES ANDRÁS KI EL- | NVGOT AZ
VR ISTENB | EN AZ EO ÉLETÉNE | K 54 ESZTENDEOS | KORA-
BAN 1632 | ESZTENDEOBEN | SZENTGEORGII HOV- | ÁNAK I.
NAPIAN.

Magassága ereszszel 105 cm; a nélkül 95 cm. Vastagsága ereszszel 20 cm; a nélkül 16 cm. Szélessége 45 cm.

1632.

Az unitárius temető alsó részén egy szép, tiszta és csak nagyon kevésbé kopott, de kissé hátradőlő kő alatt nyugszik *Vajda* János abrudbányai bányaemester. A sírkő felírata:

HIC SITVS EST PRV[D] | ENS
AC CIRCVMSPEC | TVS VIR IOAN-
NES VAIDA | De ° PPIDO ABRVGY |
BANIA MAGISTER MON | TIVM IN
° PP[I]D° QVI | FELICITER OBD ° R-
MIVIT | IN DOMINO 10. DIE IA-
NVARY ETATIS SVAE 37.

Magassága ereszszel 105 cm; a nélkül 90 cm. Vastagsága ereszszel 20 cm; a nélkül 15 cm. Szélessége 50 cm.

Jelvénye: Koszorúban szív, melyből 3 szál virág nő ki.

1633.

A keleti út jobb oldalán van *Szigyártó* Pál három leányának sírja. Meglehetősen magas, de lekopott kővükről azt tudjuk meg, hogy:

IT NIVGODNAK SZ- | IGIARTO PÁL | NAK HÁRÓM LEÁNY-
I MELLYEK | HOLTAK MEGH | 1633. EGYIK | BARBÁRA MÁS | IK
SOPHIA AZ | HARMADIK ANNA.

Magassága ereszszel 120 cm; a nélkül 107 cm. Vastagsága ereszszel 24 cm; a nélkül 20 cm. Szélessége 38 cm.

1633.

Ettől északra húsz lépésnyire találjuk *Grithi* Lőrincz uram felesége, Farnasi Erzsébet asszony síremlékét. Szép czímeres kő ez, de a koszorú leveleiből már sok lemállott. Hogy ennyire is megmaradt, azt annak köszönheti, hogy kissé előre van dőlve. Felírata:

IT FEKSIK AZ ISTENBE | [N] NYVGOT BOLDOGH | EMLÉKE-
ZETV GHRITI | [L]ŐRINCZ VRAMNAK ERKE | OLCZV S ETHIG
SERELM- | [ETES] HVTOS TÁRSA FARNASI | ERZEBET ASSONY
MELYNEK EZ | VILAGBOL VALO KIMVLÁSA | DIE 13. OCTOBRIS
ANN | O 1633.

Magassága ereszszel 115 cm; a nélkül 105 cm. Vastagsága ereszszel 20 cm; a nélkül 15 cm. Szélessége 53 cm.

1633.

A kápolnához legközelebb eső keresztút szélén az Oriold-család sírhelye mellett magas fű között áll félredőlve egy nagyon megrongálódott s egyáltalában nem mérhető síremlék. Felírata a sok csonkítás és az idő viszontagsága folytán csak ennyire olvasható:

ZOLTOT [SZENT] | MIHALI HAVÁNAK ELSŐ
NAP 1622 ÉLE[TÉ] | NEK FÉL EZTENDEIEBEN 3. FEB. 1627. SZ |
1633 DIE 31. AVG. HOLT MEG EGI KIS F[IAM] | AZ ELSŐ FIAM
ANDORKÓ KI MEGATTA | MEG/////ES KORÁBAN. ITEM DIE 18.
H///// [ESZ]TEN | DŐS KORÁBA AZ ATIA VRISTEN AZ/////OS | HIR-
VATHATATLAN KORONÁT ELVEHSSÉK MELIROL VA... | [MEN]IEI
LÁTÁSRÓL IRT KÖNINEK 2. RÉZÉBE AZ IO | NEKED
ADOM AZ/////

1633.

A híres Tótfalussy Kis Miklós sírjától nyugatra, sűrűn benöve fűvel egy kis, igénytelen kő daczol az idővel s bár nagyon megviselte, felírata eléggé olvasható:

ITT FFKZIK ISTENBEN | ELNIVGVAN VERMESSER | MÁR-
TONNÉ SZENTAGATA | SOPFIA AZZONIELEK | EGIVT 10 EZEN-
DÓT 3 HET | MVLT KI 1633 EZENDE- | OBEN AZ XXV. DIE |
FEBRWARIS.

Magassága ereszszel 60 cm; a nélkül 46 cm. Vastagsága ereszsze 21 cm; a nélkül 15 cm. Szélessége 36 cm.

Ettől lejjebb krl. 50 lépésnyire van egy kicsinyke kő, melyre csak ez az évszám van írva: 1636. Másik felén újabban vésett betűk.

1633.

A Szász Domokos református püspök sírjától fölfelé 100 lépésnyire egy fa tövében áll Borbély Asztalos Péter kis fiának emléke. Valószínű, hogy az akkori pestis áldozata. Az épen megmaradt kőről ez olvasható:

IT FEKSIK BORBELI | AZT[A]LOS
PETERNEK | MÁSFÉL ESENDŐS |
KIS FIA NVGVT EL AZ | VRBAN
SENTMIHAI | HOVÁNAK HARMA-
DIK | NAPIAN TETET AZ | FÖLD-
BEN SENTMI | HALI NAP ESTIN | A.
D. 1633.

Magassága ereszszel 132 cm; a nélkül 114 cm. Vastagsága ereszszel 22·5 cm; anélkül 18 cm. Szélessége 35 cm. *Jelvénye:* Pajzson ács- és asztalos szerszámok.

1634.

Lucz Mihály hároméves kis lánya fekszik abban a sírban, melynek felírata így szól:

IT FEKSIK LVCZ MIH- | ÁLNAK 3 EZTEN | DEOS SEP LEIAN-
IA KIS ANNA AZ KI | ELALVT AZ VRBAN | 1634.

1634.

A Fehérváry Antal színigazgató sírjától északnyugatra, elhagyatott helyen van a következő kő, mely szép jelvényével nagyon kitűnik.

IT FEKSIK BACZY IST- | VÁN-
NAK SZERELMES | HÁZASTARSA
EGY KED- | VES LEANIAVAL EGIVT |
AZ KIKET ISTEN SZOLIT- | TOT KI
KI EZ VILÁGBOL | ANNO D. 1634

Magassága ereszszel 116 cm; a nélkül 104 cm. Vastagsága ereszszel 23 cm; a nélkül 21·5 cm. Szélessége 47 cm.

1634.

A főút középső szakaszának jobb oldalán, Járai püspök sírköve szomszédságában van Löfflerer Joachimé. Hatalmas ormos kő, melyből már sok letört. Mindkét oldalán címerpaizs van, de a címer róluk lekopott. Bár maga a kő szinte olvashatatlanságig be volt nőve, sikerült mindkét oldalának alábbi latin felíratát kibetűzni.

Egyik oldalán:

SVB HOC TVMVLO SEPULTA ACET MEMBRA PRAES- | TAN-
TISSIMI VIRI DOMINI IOACHIMI LOFFLERERS COMPAC- | TORIS
VIRIS CLAVD IO POLITANAE FIDELISSIMI QVI FELICI- | TER- IN DO-
MINO OBDORMIVIT ANNO MDCXXIII DIE XIV. | MENSE SEP-
TEMBR. AETATIS SVAE LXV.

Másik oldalán:

FELIX IN SVAE ... HVIVS FVMVNE REQVIESCVNT | DVARUM
FILIARVM FRANCISCI CHRISTIANN A LOFFLERER | IOACHIMI
LOFFLERERS QVAE BEATE IN DOMINO OBIERVNT ANNO |
MDCXXXIII CATHARINA MAIOR NATVS IVNII | SVAE VII MAI
CARITIA MINOR NATA IX. IVLII. AETATIS SVAE.

1635.

A keleti út mellett a földből alig látszik ki Köpeczi *Beke* Miklós sírköve, melynek felírata egy neve kezdőbetűivel ékesített kezét mutató jelvény alatt a következő:

IT FEKSIK AZ VRBAN EL | NIVGOT BOLDOGH EML- | ÉKE-
ZETV KÖPECI BEKE | MIKLOS AZ KI ÉLETÉBEN | AZ CHRISTUS-
NAK HV | SOLGAIA VOLT. ELNIVGOT | 1635.

Magassága eressel 97 cm; a nélkül 12 cm. Vastagsága eressel 25 cm; a nélkül 22 cm. Szélessége 46 cm.

1636.

Az unitárius egyház egyik legderekabb püspökének, *Csanádi Pálnak* sírköve a kápolna háta megett, a Tömösváry Miklós sírja közelében fekszik. Hatalmas, ormós kő ez, mindkét oldalán fölírrattal. Ezek közül, a kápolna felőli könnyebben olvasható, míg az ellenkező oldal felírata, mely még hosszabb az előbbinél, nehezen betűzhető ki. Ezen az oldalon van czímere is: egy kévét tartó ember, jobb kezében bot vagy tán szablya.

A kápolna felőli felírata:

HIC SITVS EST ADMODVM REVERENDVS ET CLARISSIMVS |
VIR PAVLVS TSANÁDI CVI POSTQAM PRIMVM IN HOC | GYM-
NASIO CLAVDIOPOLITANO PRIMA II. RECTORIS MVNVS ANNOS |
XXIV CIRCITER CVM SVMMO STVDIO SVAE IVVENTVTIS | EMO-
LVMENTO CESSIT ET POSTEA SVPERINTENDENTIS ETIAM | OFFI-
CIO ANNOS IV. SVMMA CVM VIGILANTIA PERFVNCTVS ESSET |
EX HAC MISERiarVM VALLE MAGNO CVM TOTIVS CIVITATIS
LVCTV | AD BEATISSIMAM COELESTIS GLORIAE REQUIEM TRANS-
LATVS | EST ANNO 1636. 3. DECEMBRIS. AETATIS SVAE 65.

A másik oldal felírata:

PAVLE VS . . [PRAEST]ANS VIRTUTE CSANÁDI | HOC TE-
GIT INTENVIT SE VOTA PLANCEPOLIS | HIC VIR HIC ILLE FVIT
GRAVITAS SAPIENTIA CANDOR | POST HAC POTERVNT VIX RE-
PERIRE PAREM | DIVERSAS GENTE ET REGNA REMOTA PETIVIT. |
VIXIT IN ITALICIS PIVS TAMEN ILLE LOCIS | DOCTRINA TAN-
DEM SOLIDA CVMVLATVS ABVNDE | HVIC REDIT HVIC PATRIAE
COMMODA MVLTA PETENS | QVATVOR INQVE SVPER VIGINTI
PRAEFVIT ANNOS | CLAVDIANAE RECTOR NON SINE LAVDE
SCHOLAE | DVMQVE . . . REGES CHRISTI SOLERTER EPISCOPO
NEGIT | . . T PER DVODENA QVATER H. OBIVIT | SEXA-
GINTA SVAE QVINQVE ET NVMERAVERAT ANNOS | V . . E
TVNC HESIS FILA TRAHENDA SCIDIT | CVM POST SEX-
CENTOS AC MILLE TRICESIMVS ANNVS | CVRERET ET SEXTVS
MENSE DECEMBRE FLVENS | ILLIC ET HAEC FVERANT TIBI
COGNOSCENDA VIATOR | ET TANTO REQUIEM PARCE VOVERE
VIRVM.

Hossza alól 220 cm. Felül 200 cm. Magassága a fedél pereméig
3 cm. Szélessége 61 cm.

Csanádi Pál egy Alsó-Magyarországról, Csanádról Kolozsvárra lakni jött erszénygyártó fia volt, kit Csanádi Ferencz kolozsvári polgár jelességeiért megkedvelvén, örökbe fogadott.¹ A reformáció utáni században az unitáriusok úgy tartották fenn egymás között az ismeretséget és barátságot, hogy az alföldi unitáriusok fiaikat Erdélybe küldték s viszont; így került ide Csanádi is.² Örökbefogadója kitaníttatta. Olasz akadémiákat végzett s midőn hazakerült, a tordai iskolánál kapott alkalmazást. Itt igazgató, később kolozsvári tanár és igazgató, végül unitárius püspök lett.³ Püspöke csak 4 évig lehetett, mert meghalt. A „Fasciculus rerum scholasticarum“ így írja le halálát: 1636 decz. 2. Clar Czénádi [Csanádi] Pál püspököt d. u. 6 órakor a gutta megütvén, másnap déli 12 óra körül lelkét nagy nyugodtsággal visszaadta az Istennek; decz. 9. eltemettetett.⁴ Érdekes, hogy 1841-ben találták meg a Csanádi sírjára tett kis rézlemezt,⁵ rajta az elhunyt rövid életrajzával.⁶

1642.

Kecskeméti Szabó Gergely sírköve a Tótfalussyétől északnyugatra mintegy 100 lépésnyire van. A mellette álló hatalmas Rucska-féle emlék miatt alig is venné észre az ember ezt a szép faragású, de kevésbé már kopott emléket, melynek felírata a következő:

EPITA ○ PHIVM | HIC IACET GREGOR[IVS] | [S]ZABO
KECKEMETHIVS | QVAM VITAM D S ET | APVD HOMINE[S]
HONE | STISSIMAM APVD DEVM | VERO GRATISSI[MA]M FE | LI-
CITER IN DOMINO OB | DORMIVIT SPIRITVM | [D]EO CREATO-
RIS CO | MMENDAVIT. ANNO DO | MINI 1642 DIE 29. M | ENSIS
MAY. AETÁTIS SVAE | 56.

Magassága eresszel 107 cm; a nélkül 90 cm. Vastagsága eresszel 21 cm; a nélkül 17 cm. Szélessége 52 cm.

Az előbbi kő tájékán egy roppant nagy fa gyökerei közt, egy pad mellett áll az alábbi töredék. Évszámot nem lehet ugyan látni rajta, de minden jel arra mutat, hogy XVII. századi. Nagyon töredékes lévén, méreteit sem adhatjuk. Felírata:

.....[N]APIAN EZ | VILAGBÓL KIMVLÉK | AZ KISSEBIK PLACZ
TA | MÁS KI HÁROM EZTEND | ŐS KORÁBAN VGIANAZ | ON HO-
NAK VIII. NAPIAN | LELKÉT ISTENNEK AIÁNLÁ.

¹ Aranyosrákosai Székely Sándor: Az Unitária vallás története Erdélyben 99. és 135. l.

² Kanyaró Ferencz: Az unitáriusok Magyarországon a 16. és 17. században; *Keresztény Magvető* 1889. évf.

³ Benczédi Gergely: A tordai unitárius algymnasium igazgatói; *Keresztény Magvető* 1889. évf. 14. l.

⁴ *Keresztény Magvető* 1885. évf. 145. l.

⁵ *A Nemzeti Társalkodó* 1841. évf. 102. lapján hosszabb cikket közöl ez alkalmából Csanádiról.

⁶ Ilyen az unitáriusok levéltárában is van róla.

1643.

A jelesebb unitárius püspökök egyike volt *Járai* Sámuel is, a ki a középút jobboldalán fekvő ormós kő alatt nyugszik.

Északi oldalának felírata:

HIC IACET ADMODVM REVERENDVS CLARISSIMVS NEC-
NON ERVDITONE [PL. . .] | TE CAETERISQVE CONSPECTVS SA-
MVEL IÁRAI QVI HAC IN ECCLESIA CLAV | DIOPOLITANA VERBI
DIVINI FIDELISSIMVS PRAECO PER ANNOS IX ECCLESIAS[TICO] |
RVMQVE ET EDITVVM VIGILANTISSIMVS DISPENSATOR PER
ANNOS | XI MAGNO CUM DIVINI PECVLII EMOLVMENTO FLO-
RVIT VIXIT ANNOS LIII | OBDORMIVIT IN DOMINO DEO PIE AC
FELICITER ANNO CHRISTI SALVATORI | NATI MDCXLIII DIE XXII.
NOVEMBRIS. REQUIESCAT IN PACE. RESVRGAT [AD GLORIAM.]

Déli oldala annyira kopott, hogy egy összefüggő szót sem lehet ki-
olvasni rajta.

Hossza alól 212 cm; felül 197 cm. Magassága 55 cm. Alsó pár-
kánya 6 cm.

1643.

A keresztút baloldalán, a kápolna fölött egy rácsos sír mellett fek-
szik egy ormós kő, *Hosszú* Margité, melynek csak egyik oldaláról lehet
leolvasni a következőket:

[MARG]ARITA EXIMIIS ORNATA DEO HOSSZV | ET
MATRONALIS NORMA PVDITITIAE | HIC IACET IN VRNA EADEM
VXOR. . AC HAVD TAM MINIMVM | EXIMIA VXORIS EXIMIIQVE
VIRI | VNANIMES VIX ER . . . SIMVL PETIERE BEATAS | CAELO-
RVM SEDES TVMBA EADEMQVE TEGIT | OBIIT PRAESTANTISS.
FOEMINA MARGARITA HOSSZV | CONSORS AMPL. D. STEPH.
BACHI A. D. 1643. DIE 2. FEBR. AETATIS | SVAE ANNO. XLIV.

Czímere igen szép. A czímerpajzsot körülfogó disztítés pedig szinte
művészinak mondható.

Hossza alól 190 cm. Felül 170 cm. Magassága 56—58 cm.

1644.

A mesteremberek jelvényei közül legszebb a kápolna feletti roppant nagy, előre dőlt és lesülyedt síremléké, mely *Werner Péter* szücsmesteré. De mivel nagyon lesülyedt, csak $\frac{3}{4}$ részét olvashattuk le:

RECONDITA HIC SVNT OSSA ET | CINERES | PRVD_ENTIS |
ATQVE | INTEGER | RIMI | VIRI | PETRI | WERNERI | INTER | C_ENT_VM |
RE_IP_VB. | HV_IVS | FRATRES | HAVD | POSTREMO | ET _VX_OR | EIVS
FAMILIÆ HONESTISSIME | ANNE SCHIMERTINÆ QVORVM | ILLE
ANNO CHRISTI 1644 DI[E] | . . . JVNII ANNO ÆTATIS SVÆ 68 |
[H]ÆC VERO ANNO CHRISTI 1642 | [DIE] 26. ANNO ÆTATIS SVÆ |
PoST_QVAM VIXISSET | ANNO

Magassága eresszel 105 cm; a nélkül 80 cm. Vastagsága eresszel 24 cm; a nélkül 19 cm. Szélessége 65 cm.

1645.

Tótfalussy Kiss Miklóson felül, az egész az útig húzódó árok szélén — igen elhagyatott helyen — van *Gyöngyösi* Gergely deák két leányának meglehetősen olvasható sírköve, mely ezt mondja:

IT FEK[V]SZIK | GEOENGOESI GE | RGELY DEAK | NAK KET
LEA | NIA CALARA | ES MARGIT KIK | ELNIVGV_TTAK | AZ VRBAN |
ANNO 1645 | DIE 17 ET 18. | DECEMBRIS

Magassága eresszel 112 cm; a nélkül 95 cm. Vastagság eresszel 30 cm; a nélkül 23 cm. Szélessége 30 cm.

1646.

A neolog izraelita temető közelében — a temető délkeleti felén — egy kis domb tetején, fűvel benőtt kő mutatja, hogy Szenczi Molnár Albert fia ott nyugszik. Némelyek szerint maga a sokat zaklatott költői lelkületű zsoldárfordító is ott nyugodnék; de szinte kétségbevonhatatlanná válik a régi temetkezési szokás folytán, a mennyiben a családtagokat mind egy helyre temették. Felírása, kissé megkopva s megviselve az időtől, hirdeti, hogy:

IT NIVGSZIK AZ _VRBA | N MONAR SZ_ENCZ | ZI IANOS ANNO |
D. 1646 DIE 25. | JVLY IDEIENEK 28 | ESZTENDEIEBEN | Az SIRA-
LoMNAK VO | LGEBOL KIKOLT_OZ | VEN AZ Sz_ENT_EK | TARSASÁGÁ-
BAN BE | KINEK A | [B]OD_OGH EMLEKEZ . . .

Magassága eresszel 81 cm; a nélkül 67 cm. Vastagsága eresszel 36 cm; a nélkül 27 cm. Szélessége 38 cm.

1646.

A főúton felhaladva, jobb kéz felől, csaknem az út szélén találjuk az első kriptá mellett, egy sírács megett a *Fodor* Gergely halottait fedő követ, melynek csak az eresze látszik ki a földből:

F. G. | FODOR GERGELY HALOTTAI | 1642 | MEGH. IRT
ESZTENDŐ . . . BAN | SZEP VIRAGH VASARN[APJA]BAN | FODOR
MIKLOS SZALLA SIRBAN | TIZENNIGI ESTENDOS KORBAN | 1646 |
NEGI ESTENDOVEL VTANNA | FODOR SOFI IS MEGHHALA |
KILENCZ ESTENDOS HOGI VALA | SZINT KISASZSZONI NAP TAIBA |
CZONTIOK IT NYVGZIK AZ SIRBA | . . . EK | JOEVEL MENYORSAG.

Magassága eresszel 135 cm; a nélkül 122 cm. Vastagsága eresszel 25 cm; a nélkül 22 cm. Szélessége 64 cm.

1646.

A temető felső részén, közel a keleti kerítéshez, egy hátradőlt és igen szép címéres követ találtunk 1909 őszén, mely azonban ma már nincs meg. Felirata ez volt:

ACT. 7 | VRAM IESVS VEGYED HOZ | AD AZ EN LELKEMET.
IT NYVG | SZIGH AZ VRBAN AZ TEKINTE | TES HENRICH COLDAS
BISOF | OEF CZELL HELVETICVS ANNO | 1646 FEBRVAR.

Magassága eresszel 115 cm; a nélkül 95 cm. Vastagsága eresszel 30 cm; a nélkül 23 cm. Szélessége 60 cm.

1646.

Ha a középső út közepétől balra térő úton indulunk el, több 1600-as kőre találunk. A Krisztus-szobor alatt van az a kő is, hol a *Doboly* Mihály gyermekei nyugsznak:

IT FEKVZNEK AZ VRBAN EL | NYVGUVAN DOBOLY MIHÁLY |
NAK HÁROM SZERELMES | GIERMEKI KIK ALVTTAK EL AZ | VRBAN
1646 ESTENDOBELI | PESTISBEN AZ NAGIOBBIK KIS | ANNA KI
HOLT MEGH ELE'NEK | HE'EDIK EZ'ENDEIBEN DIE 12. | IVLY
AZ MASODIK MIHOK KI | HOLT MEG ELE'NEK HAR | MADIK
EZ'ENDEIBEN DIE 22. IVLY | AZ KIS KATA HOLT MEGH ELE |
'NEK NEGIEDIK HOLNAPIA | DIE 2. DA AVG. KIKET AZ VR |
DVCZVSEGESEN TAMASZ | ON FEL AZ VTOLSO NAPON | AZ
OROK BOLDOGSAGRA | AMEN.

Magassága eresszel 95 cm; a nélkül 80 cm. Vastagsága eresszel 25 cm; a nélkül 20 cm. Szélessége 49 cm.

1646.

Az említett úton haladva, balfelől a gödörben egy fához dőlve találjuk azt a hatalmas követ, melynek fölírását hiányosan lehet csak olvasni a mellette álló fa miatt.

IT FEKSZENEK NAGY | NAK KET HA' | . . . LEANIA AZ
E | | AZ ISTOK 4 ESZTENDŐS | KOROKBAN
HOLTAK | [MEG] KIS ANNA IS 'EMET[E] | [NE]K 6 ESZTENDŐS
KO[R] | [Á]BAN MAIVSNAK 29. | NAPIAN ISTÓK 16 NA . . | 1646
ESZTENDŐBE.

Magassága eresszel 174 cm; a nélkül 159 cm. Vastagsága eresszel 27 cm; a nélkül 23 cm. Szélessége 50 cm.

1646.

Igen jó állapotban van az a kő, mely a temető felső részének közepén áll, a Krisztus-szobor közelében, s mely a Szécsi Seres István három szép gyermekét fedi. Feketével átfestett betűi arra mutatnak, hogy a család még él s ügyel a kőre; különben vele szemben van eltemetve Szécsi Seres László hűtös ügyvéd, a család egyik sarja. Kevés ilyen kő van a házsongárdi temetőben; ez ugyanis még az elhalálozás óráját is megmondja. Fölírása, mely fölött — három kis leányt ábrázoló — dombormű van, így szól:

IT NYVGOSZNAK AZ VRBAN |
SzECzi SERES ISTVÁNNAK | HÁROM
SzEP GIERMEKI KIK | A.D. 1646. HOL-
TAK MEG | EDGIMASVTAN. BORKA, |
DIE 17. IVLY. IDEIENEK ANNO | 5
ESTVE HOA 10, ISTOK D . . | IE 5.
SEPT. IDEIENEK ANN: 7. | REGGEL
HOA 10. KATA DIE 16 | SEPT. IDEIENEK
ANNO DELEV T | AN. HOA 4 KIKNEK
AZ VR | BOLDOG FELTAMADAST AD |
GIÓN AZ OROK ELETRE.

Magassága eresszel 150 cm; a nélkül 144 cm. Vastagsága eresszel 26 cm; a nélkül 22 cm. Szélessége 22 cm.

1647.

A fenti sírkőtől nem messze — kbl. 20 lépésnyire, nyugati irányban — van a Szalay György „két szép leányának“ és Istók fiának sírhelye, egy nagy sírkő lábánál. Ki sem látszik a földből, csakis az írása. A kő ereszt alatti részén két leány van kifaragva, egymással kezét fogva. Felírása így hangzik:

IT FEKSZENEK SZALAY GE[RG] | NEK KET SZEP LEANIAI
[ÉS] | FIJA AZ KIK ELNIVGOTANAK [AZ] | VRAN AZ NAGIOBBIK
BORB[ÁLA] | [ELE]TENEK 14 ESZTENDO_{ES} KOR[ÁBAN] | ZOFIKA 11.
ESZTENDO_{ES} KOR[ÁBAN] | 1647 ESZTENDO_{EBEN} ILIVS | [N]APIAN
ISTOK 8 ESZTENDO_{ES} | KORABAN 1647 ESZTENDO_{EBEN} | AVGVS.
14 NAPIAN HOLT MEG.

Magassága eresszel 130 cm; a nélkül 115 cm. Szélessége 50 cm. Vastagságát nem lehetett megmérni, mert a kő nagyon bent van a földben.

1647.

A Tótfalussy Kiss Miklós díszes sírja közelében, szerényen meghúzódba áll *Kanisai* István és felesége sírköve:

IT FEKSZIK | AZ VRBAN ELN | IVGVT KANI | SAI ISTVAN |
FELESEGE | VEL EGYVT | AZ KI MVLT | A. D. 1647.

Magassága eresszel 54 cm; a nélkül 45 cm. Vastagsága eresszel 20 cm; a nélkül 17 cm. Szélessége 26 cm.

1647.

Az unitáriusok temetkezési helyénél valamivel alább, a nagy gödör szélén van *Békési* Miklós sírköve. Felirata:

IT FEKSZIK AZ VRBAN | ELNIVGOT BEKESI | MIKLOS KIT
ISTEN KIVO_{ET} EZ VILAGB- | OL 1647 ESZTEND | O_{EBEN} ELETE-
NEK 48 | NOVENBERNEK 9 | NAPIAN.

Magassága eresszel 100 cm; a nélkül 85 cm. Vastagsága eresszel 21 cm; a nélkül 15 cm. Szélessége 38 cm.

(Kolozsvár)

Kohn Hillel és Zsakó Gyula